

KLIMAAT-EN BIODIVERSITEITSCRISIS – KANSEN VOOR EEN BETER LOKAAL BELEID – AANBEVELINGEN VOOR GEMEENTE DENTERGEM

MEEDENKEN NAAR EEN NIEUW BELEID: EEN SCHEPEN VOOR NATUUR EN KLIMAAT

Straks steken nieuwe lokale besturen van wal. Deze vertegenwoordigers zullen tot 2030 het lokaal beleid uitstippelen rond tal van beleidsuitzichten.

Wij hoeven weinigen nog te overtuigen dat de klimaat-en biodiversiteitscrisis belangrijke effecten hebben op de algemene leefkwaliteit van de inwoners, uitdagingen betekenen voor landbouwers en ondernemingen. Anderzijds is iedereen bezorgd of deze crisis kan gekeerd worden of op zijn minst beheerst. Niet alleen op Europees, federaal of Vlaams niveau zullen stappen genomen worden. Ook zal elk lokaal bestuur hieromtrent een beleid moeten uitstippelen en concrete initiatieven moeten nemen. Niets doen, ook op lokaal vlak, is geen optie.

Als natuur-en milieuvereniging is het eveneens onze zorg. Sinds decennia werken wij positief samen met alle actoren in de regio en ook met onze lokale besturen. Met dit memorandum nodigen wij iedereen uit om samen verder na te denken en acties te ondernemen. Samen kunnen wij zoveel meer, want onze plattelandsregio kan beter.

WIJ ZULLEN HET SAMEN MOETEN DOEN ! INSPRAAK EN OPENBAARHEID

De klimaat-en biodiversiteitscrisis zullen belangrijke inspanningen vragen van iedereen. Het zal sneller gaan en een diepe mentaliteitswijziging vragen om draagvlak en vooruitgang te krijgen met nieuwe maatregelen en initiatieven. Niet alleen in het toepassen (en handhaven !) van de bestaande regelgeving, ook de manier van beleid voeren is belangrijk. Inclusief beleid, aan de hand van de SDG's (de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen), kan slechts tot stand komen als we afstappen van de traditionele manier van beleid vormen. We moeten de uitdagingen samen aanpakken, in dialoog gaan en écht rekening houden met de gefundeerde voorstellen.

Natuurpunt De Torenavalk staat dan ook in de eerste plaats voor een overlegmodel waarbij niet de sectoren apart, maar wel onderling in grote lijnen de voorstellen aftoetsen. Duidelijk aangeven wat de verwachtingen zijn, waarom en kijken hoe dit in samenwerking met de andere sectoren vorm kan krijgen. Transitie en het draagvlak ervoor bereik je niet per sector apart, maar wel door samen de lijnen uit te zetten.

De gemeente kan voor heel wat expertise beroep doen op de hulp van het Regionaal Landschap West-Vlaams Hart, de Bosgroep, het Agentschap Natuur en Bos, de partners van de "Gemeente voor de Toekomst", de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, enz. Met Natuurpunt De Torenavalk bieden wij ook onze deskundigheid aan.

Een essentiële partner om hier echt werk van te maken is een schepen van Natuur en Klimaat, die deze bevoegdheid invult, met als doel tegen 2030 als gemeente belangrijke stappen vooruit te zetten en samen met de raden en teams, concrete projecten uitwerkt met alle stakeholders.

We zullen het moeten samen doen: én de gemeentebesturen, én de bevolking, én de hogere overheden, én het middenveld. We rekenen erop dat onze gemeenten klaar staan om in te schrijven op het hoogste niveau binnen het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP).

GECORO'S EN MILIEURADEN ALS INSPRAAKORGANEN OPWAARDEREN

Als vereniging uit dat middenveld constateren we dat de milieuraden en Gecoro's waarin we een vertegenwoordiger hebben, niet meer optimaal werken. Belangrijke punten worden niet of te laat op de agenda geplaatst. Met geformuleerde adviezen wordt weinig rekening gehouden. Daarom moeten ook natuur- en milieuverenigingen gelijkwaardig aan andere maatschappelijke actoren betrokken worden bij het inventariseren van problemen, overleggen, plannen en uitwerken van de ambities, maar ook bij het zoeken naar een draagvlak.

Ook milieuraden zijn belangrijke schakels om laagdrempelige acties te ondernemen naar de bevolking of om het beleid te inspireren. Zowel beleidsverantwoordelijken, ambtenaren als hun voorzitters kunnen hun werking stimuleren of ... afremmen. Wij stellen op het terrein vast dat een goedwerkende milieuraad vaak een hefboom is om de bevolking positief te stemmen rond nieuwe initiatieven.

EVEN ACHTERUIT ZIEN VOOR EEN BETERE TOEKOMST

Voor ons memorandum voor de volgende bestuursperiode in de gemeenten vertrekken we graag vanuit de huidige toestand in onze gemeenten. Het is een beperkte greep uit gegevens die raadpleegbaar zijn voor iedereen. Geen obscure cijfers, maar naar onze mening essentiële parameters dat elk beleid ter harte moet gaan. Wij wijzen hiermee niemand of niets met de vinger, maar weten wel dat tegenover de klimaats- en biodiversiteitscrisis er nog heel veel werk aan de winkel is. Zie <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be>

Bebouwingsgraad – een plattelandsregio.

We nemen hiervoor relevante cijfers rond groen en water, die afwijken van het Vlaams gemiddelde. Hieronder blijkt dat de bebouwingsgraad in onze gemeenten overal (behalve in Oostrozebeke en Wielsbeke) onder het Vlaams gemiddelde liggen, dat klopt want we zijn overwegend een natuurarme plattelandsregio.

Maar hiermee mogen wij niet achterover leunen. Er zijn tal van belangrijke milieuproblemen gevolg van intensieve land- en tuinbouw. Hier moeten oplossingen worden gevonden, want landbouw en natuur hebben elkaar nodig.

Bossen en buurtgroen – onder het gemiddelde !

Feller afwijkend is de oppervlakte bossen en buurtgroen, waarbij al onze gemeenten onder het gemiddelde liggen. Opvallend is wel dat Ruiselede en Wingene beter scoren voor bos en buurtgroen dan onze andere gemeenten. Nog opvallender is dat de stad Tielt met 1,5% het laagst scoort van al onze gemeenten.

Afvalwater – het moet beter

In onze streek hinken we ook achterop bij de waterzuivering. Het percentage gezuiverd afvalwater zit overal onder het gemiddelde. Dit komt ook omdat de IBA's, de individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater, in onze gemeenten nog onvoldoende geïnstalleerd werden, de subsidies zijn er

nochtans. De Kaderrichtlijn Water bepaalt dat onze waterlopen en grondwater een goede kwaliteit moeten behalen tegen 2027.

Waar iedereen de mond vol van heeft : ontharden

Uit het betonrapport 2.0 halen we nog het percentage verhardingsgraad in 2021 aan. De helft van onze gemeenten scoren bovengemiddeld, waarbij Wielsbeke (de 8ste gemeente in heel Vlaanderen) en Oostrozebeke er uitschieten. Onze meer landelijke gemeenten en Tielt scoren onder het gemiddelde maar hebben toch een hoge verhardingsgraad. Dat komt omdat in onze gemeenten meer dan de helft tot 85% van de verharding in zachte bestemmingen ligt.

Zie <https://www.natuurpunt.be/projecten/betonrapport-2024>

	Bebouwingsgraad	Bossen en boom- gaarden%/opp	Buurtgroen %/opp	Gezuiverde afvalwater %	Betonrapport 2.0 % verhardingsgraad 2021
TIELT	18,50%	0,4	1,5	82	14,1
MEULEBEKE	24,90%	0,4	2,7	61,8	17,4
WIELSBEKE	44,40%	2,1	7,3	81,9	27,7
OOSTROZEBEKE	34,00%	0,8	2,2	61,4	22,3
DENTERGEM	23,90%	4,6	8,6	63	14,1
RUISELEDE	15,80%	6,9	12,3	57,8	10,4
WINGENE	16,50%	8,6	14,5	67,8	11,9
PITTEM	17,30%	1,9	3,8	70,1	13,4
LICHTERVELDE	23,40%	2,6	3,5	66,3	16,4
ARDOOIE	23,90%	2,3	4	64,6	17,8
VLAAMSE GEWEST	28,70%	13,3	23,9	86	15,2

TWAALF KANSEN VOOR UW GEMEENTE

Yes we can ! Een robuust natuurnetwerk, geen utopie voor dromers, maar een doel tegen 2030.

Onze speerpunten richten zich voornamelijk op het ontwikkelen van een robuust natuurnetwerk. Beheersen van het hemel-en grondwater, samen met periodes van langdurige droogtes staan voorop. Verstandig draineren, water ophouden, laten insijpelen en vertraagd afvoeren richting grotere rivieren, het lijkt de logica zelve, maar nog altijd lastig uit te voeren. Onze versnipperde woonkernen herdenken, met veel meer ruimte voor natuur en een buitengebied met meer aandacht voor groene dooradering van het landschap. Geïsoleerde natuursnippers verweven tot een natuurnetwerk dat tot ieders voordeel komt.

Er zijn kansen en middelen genoeg, mits een vooruitstrevende visie en goede wil. Yes we can!

1. Zet in op landschapsbeleving via trage wegen en zachte mobiliteit

De gemeente verbindt en vergroent de trage wegen in onze streek

Dentergem stelt zoveel mogelijk bestaande niet afgeschafte voetwegen terug open en gaat verder met uitbouwen van een nieuw netwerk door bestaande voetwegen te verbinden.

Verder werken aan recreatieve verbindingen zoals het Schapenbulckpad,...

Trage wegen versterken tussen de Meikensbossen en de Baliekouter (zie rapport Leader https://drive.google.com/file/d/1uY_iW376kR-oF2knVq68sKWAXS30jLF1/view)

Vergroening trage weg aan de Koortskapel.

Verdere ontwikkeling van het pad in Wakken tussen het Kloosterhof en de Baliekouter.

Het kleine wandelnetwerkje Poelberg-Meikensbossen uitbreiden in samenwerking met de Provincie/Westtoer. Bv. richting Tielt (Mankemerrieweg), Oeselgem Neerhoek, Wakken Baliekouter via bv. de Driekoningenstraat in Sint-Baafs-Vijve en Wontergem. Er zijn zeker mogelijkheden om er bestaande en misschien ook al eens een heropende trage weg in op te nemen.

2. Bossen en bomen versterken de natuur in ieders buurt

De gemeente beschermt maximaal bomen in woongebied en open ruimte

De gemeente verhindert dat er waardevolle bomen gekapt worden.

De gemeente denkt bij zijn bomenbeleid niet alleen in aantallen, maar ook in grootte en volumes zoals kroonbedekking.

De gemeente werkt zowel aan inventarisatie van openbare bomen als van privé-bomen.

Dentergem: past zijn gemeentelijk kapbeleid aan indien nodig.

Dentergem voert de kansenkaart uit (project bomenplan regionaal landschap) die locaties aanstipt waar nieuwe bomen, heggen, hagen of houtkanten kunnen geplant worden.

De gemeente beschermt maximaal waardevolle bomen, vooral bij openbare werken.

3. Zet in op biodiversiteit in jouw gemeente

De gemeente onderneemt acties voor soorten en hun leefgebieden

De gemeente vermijdt hindernissen voor padden en salamanders.

De gemeente onderneemt acties voor wilde bijen - ook van belang voor de landbouwers - en doet mee aan het Kruisbestuiversplan van het regionaal landschap/provincie.

Dentergem moedigt landbouwers aan om kieviten te beschermen. De gemeente biedt bv. een premie aan landbouwers in geval van nestafscherming van weidevogels.

Betere aanpak van de bestrijding van exoten i.s.m. andere overheden: inventarisatie, sensibilisering, praktische hulp en advies aan particulieren.

De gemeente werkt aan haar ecologisch groenbeheer

Dentergem kiest voor minder intensief maaien van het gemeentelijk groen.

Dentergem: doet mee aan 'Maai mei niet' met voldoende ambitie.

De gemeente schenkt meer aandacht aan haar wegbermbeheer, en werkt een passend beheer uit voor de ecologisch meer waardevolle bermen.

Dentergem: inventariseert de 'verloren hoeken' en breng er meer natuur: onderhoudsvriendelijk en stimuleert biodiversiteit, ontmoeting en welzijn.

4. Infiltrateur daar waar het moet én versnel aankoopbeleid in cruciale vernattingsgebieden

Bv de oeverzones aan ecologisch kwetsbare beken en in groene zones aankopen en inrichten als ecologische verbinding.

In Dentergem vormt de Oude Mandel een belangrijke waterbuffer en kan in haar geheel natuurlijker ingericht worden met oog op waterbeheersing en versterken natuurwaarden.

5. Een efficiënt droogte- en hemelwaterplan voor elke gemeente

De gemeente zet voldoende in op infiltratie, buffering, vertraagde afvoer en ruimte voor water

Dentergem is gestart met hemelwater- en droogteplan, en gaat na welke beken er meer ruimte kunnen krijgen.

Dentergem maakt werk van de IBA's (individuele waterbehandelingsinstallaties) om de waterkwaliteit te verhogen. Versnelde uitvoering van gescheiden riolering.

Aanleg van bufferbekkens weloverwogen, met in eerste instantie opvangcapaciteiten langs natuurlijke waterlopen.

Dentergem: Mandel en Oude Mandel opwaarderen waterbufferend vermogen en sponsfunctie, alsook meewerken aan verbetering waterkwaliteit.

6. Er wordt netto één vierkante meter per jaar per inwoner onthard

Elke gemeente stelt een onthardingscoördinator aan en introduceert het principe één vierkante meter verharden = 2 vierkante meter ontharden voor alle bouwprojecten

Deze coördinator ziet er onder meer op toe dat bij elke heraanleg van de openbare ruimte minstens een deel van de verharde omgeving terug doorlaatbaar wordt, en zo mogelijk aangeplant wordt. Hierbij zoveel mogelijk de bestaande vegetatie integreren in de nieuwe plannen.

De gemeente zet met haar vergunningenbeleid in op minder verharding en ophoging en laat dit niet toe in overstromingsgevoelige gebieden.

De gemeente doet mee aan de actie 'Tegelwippen' met voldoende grote ambities, zowel voor particulieren als bedrijven.

Met een deelname engageert men zich ook duidelijk naar een beleid richting ontharden.

7. Stimuleer burgers om hun tuinen klimaat robuust in te richten

De gemeente werkt samen met het regionale landschap om een project 'tuinrangers' op poten te zetten.

(Gevel)tuinen kleuren de straat en zorgen voor levende voortuinen

Dentergem stimuleert ecologische tuinen en terreinen.

Dentergem zet in op infiltratie in tuinen en op terreinen.

8. In 2025 wordt een kaart opgesteld met focuszones voor verdichting en waar niet meer gebouwd mag worden

De gemeente voorkomt de ontwikkeling van overtollige en slecht gelegen woon(reserve)gebieden en hanteert hiervoor het decreet woonreservegebieden (7/7/2023).

Dentergem : de Leievallei moet zoveel mogelijk intact blijven, ook buiten de projectgebieden in het kader van het Leieherstel Seine-Schelde.

De gemeente maakt groene RUP's, ook op verstedelijkte locaties en zet in op ontharding

De gemeente herzielt haar bindende bepalingen van haar gemeentelijk structuurplan in functie van minder bebouwing en meer natuur.

9. Zet in op het behoud en herstel van een groene dooradering van het (landbouw)landschap

De gemeente herwaardeert de open ruimte en zorgt ervoor dat ons gehavend landschap geherwaardeerd wordt.

De gemeente legt bij het verdwijnen van kleine landschapselementen heraanplant op en stimuleert de aanleg van extra kleine landschapselementen zoals houtkanten, hagen, poelen, bomenrijen, bosjes, struwelen, wegbermen.

Dentergem herwaardeert zijn bermen, maakt een houtkantenplan op met als doel effectief de aangelanden te stimuleren houtkanten opnieuw of terug aan te planten.

De gemeente werkt maximaal samen met de hogere overheden bij de inrichting van de projectgebieden in het kader van het Leieherstel Seine-Schelde. Het landschap in de Leievallei moet zoveel mogelijk geherwaardeerd worden, ook buiten de projectgebieden in het kader van het Leieherstel Seine-Schelde.

Bescherming van de Oude Mandelvallei tussen de Mandel en de monding in de Oude Leiearm te Oeselgem.

Natuurpunt De Torenvalk doet dit o.a. door het samenwerken met stakeholders (gemeenten, Regionaal Landschap, provincie,...) en werkt er zelf aan op onze Dag van de Natuur.

Dentergem werkt aan een gezamenlijk project voor de Dag van de Natuur.

10. Stel een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan op

Bij de maatregelen tegen erosie steeds denken aan vergroeningsmogelijkheden

Bij afhellende percelen (zonder grachten) respecteren landbouwers het openbaar domein gelegen langs de (verharde) weg. Deze publieke strook buffert de afstromende moddermassa.

11. Gebruik de bestaande fondsen en voorzie cofinanciering voor aankopen door natuurverenigingen om de natuur- en klimaatdoelstellingen van de gemeente te realiseren

Momenteel zijn er heel wat fondsen waar de gemeenten kunnen uit putten.

Zo is er het regiofonds 'natuur', de blue deal projecten, de Ventilus compensaties, gebiedsdeal Leievallei, Lokaal Energie- en Klimaatpact, provinciale subsidies bij projecten 'Gemeente voor de Toekomst', Leader, andere klimaatfondsen, enz.

Dentergem zit in de gebiedsdeal droogte Leievallei van de Blue deal.

12. Mobiliteit en verkeer

Het beschikbaar netwerk van trage wegen op plan zetten om de schoolgaande jeugd te stimuleren om met de fiets naar school te gaan.

Fietszones (30 km/u) voorzien in alle schoolomgevingen.

Herbekijken van de mobiliteit in de woonkernen, bv Wakken.

Parkeer- en mobiliteitsstudie eisen bij omgevingsvergunningen bv verkavelingen voor zover dit nog niet gebeurt.

Heraanleg van de hoofdinvalswegen i.f.v. verkeersveiligheid:

- Oeselgemstraat/Wakkensesteenweg herinrichten.
- Plaatsen tractorslot op Mandelbrug om sluikeverkeer op de Vijvestraat/Hooiestraat tegen te gaan.

Trage wegen – veel vliegen in één klap

De herwaardering van Trage Wegen is laaghangend fruit in de ambitie om als gemeente natuur robuuster te worden. Het zijn oude lokale verbindingswegen, waarbij de eigenaar doorgang moet geven. Veel wegen zijn nog in beheer en eigendom van de gemeente. **We streven in al onze gemeenten naar een echt trage wegenbeleid via de opmaak van een beleidskader traag netwerk.**

Dat bestaat uit drie delen:

- een visie op de gewenste ruimtelijke structuur van het traag netwerk;
- operationele beleidskeuzes;
- een afwegingskader.

Zo'n beleidskader helpt de gemeente een gestroomlijnd beleid te voeren rond trage wegen.

Operationele beleidskeuzes maken het mogelijk meteen en gericht aan de slag te gaan op het terrein.

Dankzij het afwegingskader - een reeks richtlijnen die helpen om besluiten te nemen - zijn ad hoc-beslissingen verleden tijd en krijgt de administratie duidelijke handvaten om beslissingen te nemen over verzoekschriften over trage wegen van burgers.

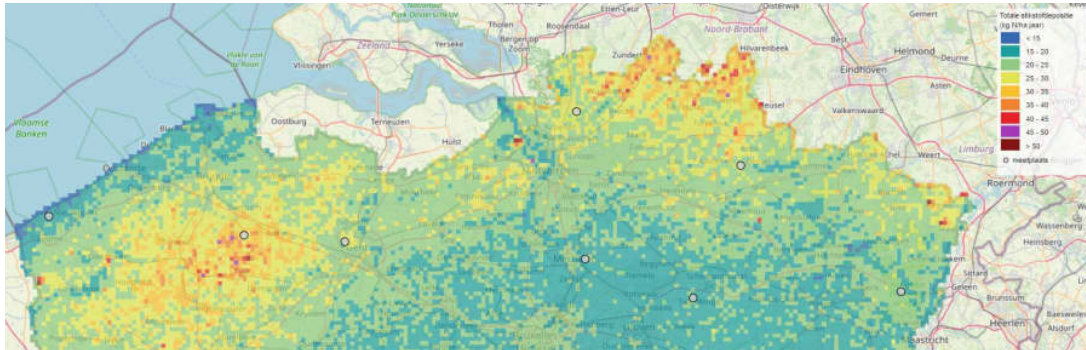
Een naambordje wijst de weg!

Dit is echt niet moeilijk. De gemeenten zorgen ervoor om de trage wegen leesbaar en herkenbaar te maken. Veel van deze wegen hebben op basis van de Atlas een authentieke naam. Geef de buurt en het landschap opnieuw identiteit.

Bekend is bemind. Wanneer een trage weg een naambordje heeft of ingetekend staat op een trage wegen kaart, wordt hij stevast meer gebruikt. Zeker bij wegen met een privaat uitzicht - bv. bij een oprit of een tuin - voelen passanten en buurtbewoners zich sneller welkom als het openbaar karakter van de weg duidelijk is. Het spreekt voor zich dat verbodsbordjes of bordjes 'privaat' niet geduld worden om een openbare trage weg te versperren. Aangelanden worden hierop gewezen. Een naam zorgt er ook voor dat er over de trage weg gesproken kan worden.

En ja, ook de gemeente is een deel van de oplossing voor Europese of Vlaamse problemen (die ook de onze zijn)

Zorg voor een drastische verbetering van de algemene kwaliteit van het buitengebied, om de impact op ons (versnipperd) natuur- en bosareaal te beperken. Dat behelst een sterk stikstofbeleid dat de druk op kwetsbare bossen en natuur inperkt, het reduceren of bannen van bepaalde pesticiden en beperken van bemesting in de nabijheid van natuur en waterlopen, en het reduceren van chemische stoffen via het vergunningenbeleid. Onze gemeenten hebben hier een belangrijke rol in te vervullen. Natuur en landbouw kunnen hand-in-hand gaan.

Spreiding van de gemiddelde hoeveelheid stikstofdepositie in Vlaanderen in 2020

Bron: VMM

Bijkomend kan de gemeente initiatieven nemen om fijn stof, stikstof ... in de lucht te reduceren:

- o duurzame energie opwekken en stimuleren bij de particulieren en bedrijven;
- o verkeer beperken in de kernen
- o hoogstambomen en struiken langs de wegen
- o snelheidsbeperkingen opleggen
- o fiets promoten en bijhorende veilige infrastructuur uitbouwen...

Een nieuwe gezondheidsdoelstelling rond milieugezondheidszorg : 3 – 30 – 300 ?!

Niet alleen onze levensstijl, maar ook onze leefomgeving hebben impact op de gezondheid. Vlaanderen lanceerde eind 2023 een eerste Klimaatgezondheidsplan. Het plan is een antwoord op de internationale vraag van de Wereldgezondheidsorganisatie om meer aandacht te hebben voor de gevolgen van het klimaat op de gezondheid. Het plan brengt een boodschap van hoop.

Mag het dan ook de ambitie zijn van het lokaal bestuur dat zoveel mogelijk van haar inwoners kunnen genieten van een duurzame, groene, en boomrijke leefomgeving, waarbij men in elke woonwijk streeft naar de regel van 3-30-300. Deze regel stelt dat elke Vlaming vanuit zijn/haar woning zicht heeft op 3 bomen; elke woonwijk in Vlaanderen beplant wordt met voldoende bomen zodat een kroonbedekking van minstens 30% bereikt wordt; en elke Vlaming een significante, kwalitatieve en toegankelijke groenzone op minder dan 300 meter van zijn/haar deur heeft. Om de verkoelende en waterregulerende werking van bomen in dichtbebouwde gebieden te verzekeren, is de 30% kroonbedekking en schaduwwerping ook op wijkniveau een voorwaarde.

Zie www.detorenavalk.be voor het memorandum van elke gemeente in ons werkingsgebied.